

Vrij toegankelijke artikelen op internet

Wetenschappers die hun artikelen integraal en gratis op internet beschikbaar willen stellen, kunnen gebruikmaken van het 'open access'-principe. In deze bijdrage een korte beschrijving van de onafhankelijke uitgever Biomed Central die volgens het 'open access'-principe aangeboden artikelen in een aantal elektronische medische tijdschriften verzamelt en deze vervolgens uitsluitend via internet gratis beschikbaar stelt

Het 'open access'-principe is uit particulier initiatief ontstaan aan enkele wetenschappelijke instellingen in de Verenigde Staten en Europa. Met het afkondigen van het Bethesda Statement (april 2003) en de Berlin Declaration (oktober 2003) is er consensus bereikt over de definitie van dit principe. Uitgangspunt is dat het internet de wereldwijde uitwisseling van wetenschappelijke informatie fundamenteel heeft veranderd. De ondertekenaars van dit principe verplichten zich de door wetenschappelijk onderzoek verkregen biologische en medische kennis ook aan andere wetenschappers via internet beschikbaar te stellen. Auteurs die volgens dit principe publiceren, verschaffen gebruikers hiervan een onherroepelijk en voortdurend recht de artikelen te lezen, te gebruiken en digitaal te verspreiden, conform de doelstellingen. Een integrale, complete versie van het Engelstalige artikel wordt na onafhankelijke beoordeling digitaal gedeponereerd in een online toegankelijke gegevensbank, die wordt beheerd door een erkende wetenschappelijke vereniging. Universiteiten, onderzoekscentra, wetenschappelijke verenigingen, maar ook wetenschappelijke bibliotheken en uitgevers worden uitgenodigd volgens dit principe te werk te gaan. Inmiddels heeft zich een flink aantal respectabele instituten zich achter deze doelstellingen geschaard. Onder andere de medische afdelingen van de universiteiten van Stanford, Harvard, Berkeley, Johns Hopkins en het Max-Planck Instituut. Ook organisaties zoals de National Library of Medicine, National Institutes of Health, de British Medical Journal Publishing Group en BioMed Central, waarvan de website het onderwerp is van deze bijdrage, staan achter het principe.

Een van de bekende online-uitgevers is het in Engeland gevestigde BioMed Central (BMC). BMC heeft inmiddels veertig online-tijdschriften gevormd uit de aangeboden artikelen. Het onafhankelijke beoordelingssysteem verloopt geheel via internet en maakt het mogelijk ingezonden manuscripten binnen twee maanden als integraal artikel op het net te plaatsen. Van de door BMC geaccepteerde artikelen wordt direct en automatisch in PubMed (MEDLINE) een samenvatting opgenomen. In het door de National Library of Medicine opgerichte PubMed Central wordt het artikel integraal opgenomen. Behalve via BMC en PubMed Central worden de artikelen ook door het digitale archief van het Franse INIST en de Universiteit van Potsdam aangeboden. Ook zal dit binnenkort via de elektronische bibliotheek van de Koninklijke Bibliotheek in Nederland mogelijk zijn. BMC geeft op haar website ook toegang tot een aantal andere tijdschriften die onder eigen verantwoorde-

Logo van de 'open access'-publicaties.

lijkheid gratis toegankelijke artikelen integraal aanbieden. Thans zijn er ongeveer honderd online-tijdschriften te raadplegen, waarvan de meeste volgens 'open access' publiceren. Voor alle duidelijkheid: volgens het principe van 'open access' berust het publicatierecht altijd bij de auteur en dit wordt dus niet zoals bij het conventioneel publiceren aan de uitgever overgedragen.

Met het adres www.biomedcentral.com komt men op de website van BMC. Ook deze site volgt de gebruikelijke indeling met links het hoofdmenu, in het midden de opgevraagde informatie en bovenin een rijtje knoppen waarmee communicatie met de site-organisatie mogelijk is. De toegang is vrij maar door zich gratis te registreren kan men gebruikmaken van extra faciliteiten, bijvoorbeeld zelf artikelen insturen of zich via e-mail op het nieuws abonneren. Linksboven bevindt zich het zoekvenster waar met trefwoorden in BMC, PubMed Central en PubMed (MEDLINE) kan worden gezocht. In het hoofdmenu kan men de tijdschriften alfabetisch op titel en op onderwerp zoeken. Tandheelkundige artikelen bevinden zich onder de titel 'Oral health'. In het hoofdmenu bevindt zich een onderdeel genaamd 'Starting a new Open Access Journal', waar te lezen is hoe een groep onderzoekers een eigen tijdschrift kan opzetten voor het publiceren van onderzoeksresultaten. Ook kan men op persoonlijke titel een artikel insturen. Het publicatietraject is niet goedkoop, maar meestal wel goedkoper dan bij een gerenommeerd tijdschrift. Een onderzoeksinstituut of een universiteit kan een collectief contract sluiten met BMC waardoor alle medewerkers ongelimiteerd in BMC kunnen publiceren. In Nederland hebben thans vier universiteiten een collectief contract. Ook interessant is de lijst met auteurs van wie de artikelen via BMC beschikbaar zijn. Een aanzienlijk aantal Nederlandse bijdragen is hier te vinden.

Al met al een belangrijke website voor wie op zoek is naar integrale artikelen over oorspronkelijk onderzoek en volgens een concept dat wel eens dé toekomst kan zijn voor het publiceren van wetenschappelijke literatuur.

S.L. Liem, redacteur internet
bliemsl@xs4all.nl

Open Access articles on the internet

Researchers seeking to provide free text articles on the internet, could use 'Open Access' publishing. A review is given of the independent publisher BioMed Central. The publisher provides immediate free access to electronic biomedical journals on the internet.